



*Stichting Streekarcheologie*

# PEEL, MAAS & KEMPEN

---

[www.p-m-k.nl](http://www.p-m-k.nl)

## Nieuwsbrief 46

18 november 2014

### **B**este donateur,

In deze nieuwsbrief aandacht voor de tentoonstelling **Vikingen in de lage landen**, voor de **Wegh van Meijl op Seven**, voor de informatiebijeenkomst Archeologie van de Maas, voor de **Peeldag 2014** en de **Steentijddag 2015!**

Groeten van het bestuur van Peel, Maas & Kempen

### **V**ikingen in de lage landen (800-1100)

#### **Centre Céramique:**

Centre Céramique pakt samen met het **Gallo-Romeins Museum** uit met een duo-tentoonstelling over de **Vikingen**. In Maastricht ligt de focus op hun aanwezigheid in de Lage Landen en dan met name in het Maas-, Schelde- en Rijndal. De Vikingen kwamen in de wintermaanden de grote rivieren afzakken met hun wendbare snelle schepen op zoek naar buit.

Uit de eigen collectie van Centre Céramique worden indrukwekkende zilverschaten, een echt Viking-zwaard en fraaie sieraden getoond. Het Rijksmuseum van Oudheden stelt belangwekkende vondsten uit het rivierengebied beschikbaar.

Naast baggervondsten uit de Maas, de Schelde en de Rijn wordt een representatief ensemble (zoals zwaarden, zilveren sieraden en gebruiksvoorwerpen) gepresenteerd uit Dorestad, de nederzetting bij Utrecht waar de Noormannen veelvuldig hebben huisgehouden.

Van hun rooftochten zelf bleef nagenoeg niets bewaard, maar in Maastricht resteren een ommuring (laat=Romeinse vesting in het Stokstraatkwartier staat nog overeind), een palts (onder het Theater aan het Vrijthof) en een kerk (westbouw Onze Lieve Vrouwebasiliek, die er als echte versterkingen uitzagen. De Vikingen kwamen om te nemen, niet om te geven.

Rond deze tentoonstelling zijn tal van spannende activiteiten gepland: een Vikingdag op 23 november, een Viking-sage vertelavond in december, heel veel leuke kinderworkshops, en natuurlijk rondleidingen door de tentoonstelling.

Rond de tentoonstelling:

- 17.10.14 | Opening
- 19.10.14 / 24.01.15/14.03.15 | In het spoor van de Vikingen
- 24.10.14 | Een drakkar voor de woelige baren
- 23.11.14 | Vrølijke Vikingdag!
- 12.12.14 | Een ijzingwekkende avond met Erik Bloedbijl
- 23.12.14 | Vikingmagie met de runenstaf
- 24.01.15 | In het spoor van de Vikingen
- 07.03.15 | Zo onaantastbaar als een Viking
- 14.03.15 | In het spoor van de Vikingen

Extra:

### **VIKINGBUS VAN MAASTRICHT NAAR TONGEREN EN TERUG**

Vanaf 3 november rijdt er een heuse 'Vikingbus' van Maastricht naar Tongeren en terug. De ideale manier om op een voordelige wijze zowel de tentoonstelling Vikingen! in het Gallo-Romeins Museum als de tentoonstelling 'Vikingen in de Lage Landen' in Centre Céramique, Maastricht te bezoeken.

De 'Vikingbus' rijdt ieder uur van Maastricht naar Tongeren v.v. Een Vikingbuspas kost € 10. Deze biedt toegang tot de tentoonstelling 'Vikingen!' en is inclusief retour busticket Maastricht – Tongeren.

De toegang van de 'Vikingen in de Lage Landen' in Centre Céramique, Maastricht is gratis.

De Vikingbuspas is te verkrijgen bij Centre Céramique en het Gallo Romeins Museum Tongeren v.a. dinsdag 4 november 2014.

18 okt '14 t/m 15 mrt '15 | Vikingen in de Lage landen (800-1100)

Locatie: Centre Céramique | Avenue Céramique 50, 6221 KV Maastricht

Toegang: gratis

## **V**ikingen in de lage landen (800-1100)

### **Gallo-Romeins Museum van Tongeren:**

Ze schuimden de zeeën af: bloeddorstig, vernielzuchtig, hongerig naar schatten. Zo zien we de Vikingen. Maar wie waren ze echt? Vooral moordlustige plundersaars of ook kunstenaars, handelaars en ontdekkingsreizigers? En welke rol speelde de vrouw bij dit fascinerend volk?

Van 18 oktober 2014 t.e.m. 15 maart 2015 doorprijkt het Gallo-Romeins Museum van Tongeren het stereotiepe beeld van de Noormannen. 500 mooi uitgelichte objecten tonen hun uitzonderlijke vakmanschap. Van juwelen, textiel en wapens tot een heus Vikingschip. Via interactieve displays en multimedia doorgrondt u hun veelzijdige cultuur. Uniek in België!

De tentoonstelling is samengesteld in samenwerking met het Nationaal Museum van Oudheden in Stockholm (Zweden).

## **D**e Wegh van Meijl op Seven

Na twee jaar van voorbereiding was het vandaag dan zo ver.

We hebben vandaag hard gewerkt alle basalt zuilen van "de Wegh van Meijl op Seven" staan, ze zijn op hun plek gezet negen stuks.

De eerste vanmorgen bij de Molenpeel in Meijel op het terrein van Staatsbosbeheer, de laatste (nummer 9) op een mijl van de St. Sebastianus en Fabianuskerk van een Steeghbredeweg te Sevenum. Het zijn allemaal basaltzuilen die afkomstig zijn uit een groeve in het Westerwald bij Siegen in Duitsland en afkomstig uit een oude vulkaan.

Basalt is gestolde lava, de zuilen zijn gemiddeld tussen 110 cm. en 140 cm lang, gemeten boven het maaiveld en zijn tussen 40 en 60 cm doorsnee en wegen tussen minimaal 600 en de zwaarste ongeveer 1000 kg. per stuk.

Op iedere zuil staat de contouren van de Gouden Helm uit de Peel en de Helm is met bladgoud ingelegd. Hieronder staat op elke zuil de tekst Wegh van Meijl op Seven in Romeins schrift de volgnummer van I tot en met IX ook in Romeins schrift en verder een pijl die in twee richtingen wijst waar we vandaan komen en waar we naar toe gaan. Kunstenaar Wouter Bouwman uit Nijkerk heeft in alle zuilen de letters in gekapt en voorzien van de Gouden Peelhelm.

Vandaag heeft Lambert Cox de kleinzoon van Loevus Pier die destijds als eerste met zijn blote handen als eerste de Helm uit het veen haalde en op zijn hoofd zette, de hele dag geholpen, Lambert heeft een graafmachine en alle gereedschappen om deze klus uit te voeren.

### **Waarom de Wegh van Meijl op Seven?**

Deze weg is fictief omdat niet helemaal precies meer te herkennen is waar hij precies lag., slecht delen zijn nog herkenbaar in het landschap. Waarschijnlijk over hoge delen en kopen vanaf Meijel naar Sevenum en omgekeerd.

Het gaat er niet om of waar die ooit precies gelopen heeft maar om wat deze sage toevoegt aan het grote mysterie uit de Peel. Hij wordt genoemd in een sage van Leliendaal en die verteld over hoe een groep belagers uiteindelijk door Peelmensen worden verslagen en hun leider met schildknaap uiteindelijk de Peelmoerassen worden ingedreven en omkwamen. De sage verhaald niet alleen een indrukwekkende gebeurtenis uit de Romeinse tijd maar het was ook de naam van een weg die in de oudheid langs de Peelmoerassen liep en de verbinding vormde tussen bevolkingsgroepen die hier al voor de Romeinse tijd woonden of verbleven. Steeds weer komen er weer nieuwe ontdekkingen en feiten boven die een steeds duidelijker verhaal vertellen.

Intussen is bekend wat waarschijnlijk het tafereel voorstelt op de sierschijf van Helden. Ook dit was ooit een vondst in de nabijheid van de Wegh van Meijl op Seven. Nu is er onlangs weer een nieuwe ontdekking gedaan, jammer genoeg verloren gegaan.

Tijdens de na oorlogse ontginningen is in het gebied Kwakvors nabij de Weg van Meijl op Seven een maliënkolder (kettinghemd) gevonden, weliswaar een grote roest klomp maar duidelijk herkenbaar als een Maliënkolder, binnenkort ontvang ik van een ooggetuige hiervan een ondertekende verklaring. Zo vallen stilaan alle kleine puzzelstukjes op hun plek en komen er steeds meer geheimen rond het mysterie boven water. Daarom is het de belangrijkste reden van plaatsen van de zuilen het verhaal rond het Peelmysterie onder de aandacht te brengen en te houden.

De Wegh van Meijl op Seven is eigenlijk een lang gerekt monument die vragen bij geïnteresseerden en bezoekers oproept wat dit precies is, en altijd weer mensen aan het denken zet. Kortom het Peelmysterie mag daarom nooit verloren gaan.

Straks komt er een boekwerkje waarin alle bekende feiten en getuigenverklaring op een rijtje zullen worden gezet. De lezer hiervan mag dan uiteindelijk zijn of haar mening geven wat de oplossing is van dit mysterie of wat hier ooit gebeurt kan zijn.

Rest mij iedereen te danken die toestemming heeft geven voor het plaatsen van de basalt zuilen. Staatsbosbeheer, Gemeente Peel en Maas, Gemeente Horst aan de Maas , Dhr. en mevr. van der Wielen van restaurant de Turfhoeve, familie Drissen uit Grashoek en dhr. en mevr. van Bussel van groepsaccommodatie de Linde te Maasbree. En natuurlijk Lambert Cox met zijn machine.

Binnenkort volgt er uitgebreide informatie.  
Met vriendelijke groeten

Huub Kluijtmans

## **I**nformatiebijeenkomst Archeologie van de Maas

Op donderdagmiddag 27 november a.s. organiseert het Steunpunt Archeologie & Monumentenzorg Limburg in samenwerking met het Erfgoed Platform Limburg een informatiemiddag in Well (Gemeente Bergen). Deze informatiemiddag zal als hoofdthema hebben: Archeologie van de Maas, en als subthema: vernieuwing in de Archeologische Monumenten Zorg. Voor het eerst zal een informatiebijeenkomst "op locatie" plaatsvinden en aan deze informatiemiddag is dan ook een excursie naar het Plangebied Well-Aijen verbonden.

De kennis over de archeologie van de Maas heeft de afgelopen 20 jaar een enorme boost gekregen door de Maaswerken. Nadat in de jaren '93 en '95 grote overstromingen plaatsvonden in het stroomgebied van de Maas, zijn er plannen ontwikkeld om dit in de toekomst te voorkomen. Grote gebieden langs de Maas zullen (of zijn al) tot grote diepte worden ontgrond. Omdat het over zulke uitgestrekte gebieden gaat, stond vanzelfsprekend vanaf het begin ook de archeologie op de agenda.

Het is al weer vijftien jaar geleden dat er in het Maasdal voor het eerst karterend archeologisch onderzoek is uitgevoerd. Sindsdien hebben een groot aantal archeologische onderzoeken plaatsgevonden. Deze zijn diverse malen in het nieuws geweest, denk aan het heiligdom van Lomm, het paardengraf van Borgharen of de het Steentijd landschap in Well-Aijen, maar hebben tot nu toe nog weinig aandacht gekregen van het Steunpunt of het Erfgoed Platform Limburg. De reden waarom deze onderzoeken nu wel aan de orde komen, is dat de archeologie van de Maas een katalysator blijkt te vormen voor vernieuwing in de AMZ.

Grote aanjager hierbij is de Provincie Limburg. Deze is als ontgrondingsvergunningverlener (bevoegd gezag) zeer nauw betrokken bij de Maaswerken. Deze grote betrokkenheid is voor de Provincie Limburg de aanleiding geweest voor de ontwikkeling van het Beleidsprogramma Archeologie Maasvallei. Dit programma had tot doel een proportioneel beleid voor archeologie in Limburg te maken. De nadruk ligt hierbij op kennisborging, kennisdelen en kostenefficiëntere onderzoeken. Karianne Winthagen van de Provincie Limburg zal een toelichting op dit programma geven en ingaan op waar het echt om gaat. Archeologie wat doen we, hoe doen we het en voor wie doen we het.

**Locatie**

De bijeenkomst zal plaatsvinden in de:  
d'Heeren Beachclub  
De Kamp 5  
5855 EG Well

**Kosten**

Aan deze bijeenkomst zijn geen kosten verbonden.  
Aanmelding en meer informatie op de website: <http://www.sam-limburg.nl/actueel.aspx?id=1992>

**PROGRAMMA**

13.00 - 13.50 uur: Ontvangst met netwerklunch

13.50 - 14.00 uur: Welkomstwoord en introductie:

Van het Platform Limburgs Archeologie naar het Beleidsplatform Erfgoed Limburg door Marion Zijlema, Steunpunt Archeologie & Monumentenzorg Limburg en Bart Moonen, Provincie Limburg

14.00 - 14.20 uur: Beleidsprogramma Archeologie Maasvallei door Karianne Winthagen, Provincie Limburg

14.20 - 14.40 uur: De relatie tussen archeologie en landschap: het nut van goed verkennend onderzoek door Rene Isarin, Crevasse Advies

14.40 - 14.50 uur: Meekijken in de gemeentelijke keuken bij gebiedsontwikkeling en archeologie door Raymond Klimsop, gemeente Bergen

14.50 - 15.20 uur: Theepauze

15.20 - 15.40 uur: De archeologische site Well-Aijen: rijksmuseum van de archeologie? door Leo Tebbens, BAAC

15.40 - 15.50 uur: Introductie op het lopend onderzoek in het plangebied Well-Aijen door Wim de Baere, RAAP archeologisch adviesbureau

15.50 - 16.00 uur: Vertrek naar de archeologische site

16.00 - 17.00 uur: Excursie naar het lopende proefsleuvenonderzoek in Well-Aijen, onder leiding van Wim de Baere, RAAP archeologisch adviesbureau

17.00 - 18.00 uur: Borrel

We hopen u op de 27e november te mogen begroeten!

Met vriendelijke groet,

drs. M. (Marion) Zijlema  
Consulent Steunpunt Archeologie & Monumentenzorg Limburg

## **P**eeldag 2014; Een ontdekkingsstocht door de geschiedenis van het veen

Zaterdag 29 november 2014

Locatie: Buitencentrum De Pelen, Moostdijk 15 6035 RB Ospel

Tijd: 09:30 – 16:00 uur



De AVL organiseert in samenwerking met onze Brabantse collega's, de AVKP (Archeologische Vereniging Kempen en Peelland) een informatieve dag over de geschiedenis van datgene wat Limburg en Brabant scheidt, de Peel. Een dag waarin we alles over verleden en heden van de Peel, waarom het in archeologisch en historisch opzicht zo'n bijzondere streek is, de vroegere leefomstandigheden, de ontginningen en het veen zelf leren kennen door vier lezingen gegeven door kenners en vertellers, na een lunchpauze gevolgd door een circa twee uur durende wandelexcursie door het veen o.l.v. deskundige gidsen. De vier lezingen worden verzorgd door regionale archeologen en historici:

### **Ria Berkvens**

Titel "De oudste bewoners van de Peel". Een verhaal over de bewoningsgeschiedenis aan de hand van archeologische vondsten uit de Peel. Rond 10.000 voor Chr. Komen we de eerste bewoners hier tegen. De Peel zag er toen heel anders uit, hoogveen was er nog niet. Wel een aantrekkelijke variatie in landschap en dierenrijkdom. De Peel herbergt dan ook een aantal belangrijke vindplaatsen uit de Steentijd. Dat het natter wordt in de loop der tijd zien we ook aan de vindplaatsen. Deze worden schaarser en verplaatsen zich naar de randen van de moerassige gebieden. Het lijkt erop dat de Peel een speciaal gebied was in de ogen van onze voorouders, getuige spectaculaire vondsten als de Peelhelm, maar ook de vergulde sierschijf uit Helden. Ria Berkvens werkt als regionaal archeoloog bij de Omgevingsdienst Zuidoost-Brabant.

### **Hans van de Laarschot**

Tot voor kort was Hans consulent cultuurhistorie bij het Regionaal Historisch Centrum Eindhoven. Op dit moment is hij bezig om Haagse archieven over de Peel te bestuderen. De geschiedenis van de ontginning van de Peel moet volgens hem worden herzien.

### **Ad Kersten**

Ad is een autodidact pur sang. Hij is op eigen kracht een van de grootste kenners geworden van de Peel. Ad is een natuurgids van De Pelen en verzorgt regelmatig rondleidingen door het Peelgebied. Een kenner die ieder verhaal en elk hoekje van de Peel kent.

### **Maarten Dolmans**

Maarten Dolmans, gemeentelijk archeoloog van Venlo gaat een lezing geven over de vondst, reconstructie en leven van de eigenaar van de `Peel helm`, gekoppeld aan de historische ontwikkelingen in die jaren (250-320 na Chr). Hij doet dat op basis van de vondst in de Peel, aangevuld met vondsten van sterk gelijkende helmen, kleding en grafstenen uit andere delen van het Romeinse rijk en op basis van klassieke literatuur en Romeinse wetgeving. Momenteel werkt Maarten Dolmans aan een boek over de laat-Romeinse tijd in Nederland, het Rijngebied en Noord Gallië, waarin de sociaal economische en militaire ontwikkelingen tussen ca 250 en 400 AD worden weergegeven. Daarbij staat de periode tussen 300-320 na Chr. centraal.

Er zijn geen kosten aan de deelname verbonden. Deelname staat open voor iedereen, dus ook voor familie en kennissen. voor koffie en thee wordt gezorgd, voor de lunch moet u zelf zorgen. U kunt uiteraard een broodje nemen in het bezoekerscentrum of uw eigen lunchpakketje opeten.

In verband met de excursie door de Peel adviseren wij om stevig schoeisel en regenkleding mee te nemen.

## **S**teentijddag 2015

Zaterdag 7 februari 2015. 25<sup>ste</sup> Steentijddag.

Locatie: Lipsiusgebouw Universiteit Leiden, Cleveringaplaats 1, Leiden

Tijd: 10.30 - 17.30 uur

### **Jubileum**

Deze steentijddag is alweer de vijfentwintigste, een jubileum waar we trots op zijn! We hopen u te mogen verwelkomen op een bijzondere dag.

### **Call for Papers**

Het is inmiddels een goede traditie geworden om voor dit congres een Call for Papers open te stellen om u een zo breed en gevarieerd mogelijk lezingenprogramma aan te kunnen bieden. Voor deze jubileumeditie is het thema echter enigszins ingekaderd. We vragen u in het bijzonder om voorstellen voor lezingen of korte presentaties te doen;

- waarin u terugblijkt op de ontwikkelingen in 25 jaar archeologie van de Nederlandse en aangrenzende Steentijd;
- of waarin u juist een blik in de toekomst werpt: wat verwacht u van het Steentijd-onderzoek in de komende jaren, was het vroeger beter, wat waren de hoogtepunten?